

BENKŐ LÁSZLÓ

Viharlovasok

A TÁLTOS FIA

*Történelmi regény
a kalandozások korának első évtizedéből*

KÖNYVKIADÓ
Szeged

*Én, Kölpényfia Kartal,
hozzád szólok, ki a kései utókorban élsz.*

*Tudd hát meg,
hogy a múltban kutatva a szem néha mást lát,
a fül mást hall,
nem azt, ami a való,
mert a szív mindig jobban örvend Tengri kék egének,
mint az éjszaka sötét árnyainak.
Ha egyszer képes vagy a szíveddel látni,
hát láss az eszeddel is.*

*Kutasd az igazat,
s ha megakadnál, indulj el újra, ezerszer akár.
Ha az eszeddel hallgatsz rám,
a szíved talán nem visz ingoványba.*

PROLÓGUS

KR. U. 898. IUNIUS HAVA, ITÁLIA
A BRENTA FOLYÓ PARTJAINÁL

A lombard tiszt az ujjnyi mogyoróvesszővel végigvág a paraszt hátán. Hasad a foszlott, verítéktől csatakos, koszlott ing, és vér serken a csapás nyomán.

A szerencsétlen a földre kushad, és kíméletért könyörög.

– Uram! Én keresztény vagyok! Tiszta szívvel hiszem a Mindenhatót és az ő végtelen jóságát! Kérek, eressz el! Amit tettem, azt szánalomból cselekedtem, az atya a megmondhatója...

A fekete csuhás Benedek-rendi pap zavartan köhécsel.

– Hát... valahogy így van, fiam – pislog a századosra. – Én tanúságot tennék e tudatlan paraszt mellett. A jóakarát vezérelte, és a tízparancsolat, miszerint szeresd felebarátodat, mint tenmagadat...

– Szükségtelen, hogy a parancsolatokból kioktass, csuhás! – csattan fel a tiszt, és akkorát vág az asztalra, hogy a kupa ujjnyira ugrik, és a bor a tölgydeszkára lottyán, aztán a résen át lecsöpög a csizmája orrára. – Láttad-e a tulajdon szemeddel, amikor ez a paraszt jót cselekedett a banditával? Ha pedig nem, hát befogd nekem, mert nemegyszer töröltem már képen papot.

A megszeppent férfiú ijedtében keresztet vet, és vizenyős tekintetét az égre függesztve mondja:

– Az Atya, a Fiú és a Szentlélek a tudója, hogy ez a paraszt jót akart. Még ha bűjtatott is haramiát, ahogy mondog, e vétekért megbocsátást kapna odafönt, mert az istentelen pogány útonállója beteg. Ő pedig len felkarolta, segítette.

– Láttam, amint lebukik a nyeregből, és még hallottam is, hogy recsen a csontja. – A paraszt hangja remeg. – Keresztényi lélek szívének meg kell esnie az ilyenek.

– A templomot akarták megrabolni, és te elnézted volna, hogy végbe is vigyék? Segítettél nekik!

A paraszt támaszért rimánkodna a papnak, de félelmében amaz sem mozdul.

– Dehogyan akarták, és dehogyan segítettem, uram! Hiszen magam láttam, hogy elvágatnak mellette! Igaz-e, atyám? A fogoly lova a kerítésben botlott el, tiszt úr!

A tiszt emeli a vesszőt, aztán meggondolja magát.

– Ezeket a koszos keleti rablókat hetek óta kergetjük, zargatjuk, mégis folyvást megszöknek előlünk. A múlt héten felköttem egy előljárót, mert segítette őket. A pajtájában rejtőzött el néhány. Azt se tudjuk, hányan vannak, és miért törtek be Itáliába. Beszéltél a fogollyal?

– 'Iszen nem tud ez a nyelvünkön, csak a magáén karattyol...

– Tudós orvosmagiszter társam, Ambrosius atya arról tájékoztatott – veti közbe a pap –, hogy a vállában a kulcs törött el. Láthatod, a karja felkötve, és...

– ...és ő is föl lesz kötve, mire megvirrad – vágja oda a tiszt, és a két katona az ajtó mellett elvigyorodik: végre egy kevéske szórakozás. – Megfejtettétek-e, hogy kiféle ez a haramia?

– Úgy ítélem, hogy türk – mondja a pap. – Már az öltözékéből ítélve, amit a lombard katonaköponyeg alatt visel.

A tiszt kételkedve s kötekedő hangon kérdi:

– Tán láttál már türköt?

– Engedelmeddel, nem is egyet. Harcoltak ők morva, másszor meg frank zsoldban, sok évvel ezelőtt a Duna mellékén. Braszlav várában találkoztam is velük.

– Akkor beszélni is tudsz velem, csuhás.

– Nem hinném. Különös nyelvük van ezeknek... És nem is mind ugyanazt beszélnek. A legtöbbje nem is türknek, hanem meyernek, máskor magyarnak mondja magát, vagy éppenséggel ugor vérből valónak.

A tiszt a birkahodály felé mutat:

– Szerinted ez itt miféle szerzet?

– Sátáni, azt mondom – felel a pap, és sebesen keresztet vet. – A vallásuk is az ördögtől ered. Bálványimádók, istentelenek, máglyára valók.

– Bánod-e, ha lógni fog?

– Nem én, de nem is tartom jónak. Többre mennél veled, ha magaddal vinnéd, és kifagatnátok, mi végből kóricálnak az országunkban. Ha hadiállapot lenne, megérteném.

– Még lehet az is – mondja a tiszt. – Ha Arnulf császár a mi Berengario királyunk ellenében rászabadítja ezt a hordát Itáliára... Azt hiszem, ezek kémek, felderítők. Igazad van, pap, így lesz. Nem kötjük föl, hanem pirkadatkor indulunk, és elvisszük Pavia várába. A király hóhérai majd kezelésbe veszik, aztán... – dönt a tiszt, és farba rúgja a földön térdeplő parasztot. – Takarodj a szemem előtt, míg meg nem gondolom magam, te nyüves!

Iszkol a szerencsétlen, a tiszt meg tudomást sem véve a papról, indul a birkahodályba, ahol a foglyot őrzik. Már a jutalom forog a fejében, ami az elfogott kém után a markát üti.

A folyó egy kisebb iramodás a tanyától, és a hátán nehéz bárkák úsznak Venétföld és Lombardia termésével megrakottan az Adria-parti városok felé. Ez most a kalmárok ideje, meg a betakarításé és a vízimolnároké.

A tiszt belöki a deszkaajtót.

A fogoly a szalmán fekszik, arca csupa vér a veréstől, és az egyik szemé bedagadt. Nem lehet több tizennyolc esztendősnél. Kaftánja valaha vörös lehetett, de most szürke a portól és a pelyvától.

A lábán nemezcsizma, de veretes övét a katonák elszedték, miután alaposan megcsodálták. A legény haja három varkocsba fogva a vállát veri, s a homloka magasra borotvált. Fővege sehol, talán már akkor elveszítette, amikor a királyi katonák megfogták.

– Na, te csavargó, kegyet gyakorlok fölötted, bár nem érdemled – így a tiszt. – Persze úgysem érted, mert te csak egy állat vagy. Néhány napig meghagyom az életedet, aztán így is, úgy is felkötnek.

Belerug a legény lábába, aki mozdulatlan, jéghideg szemmel néz rá.

– Mondom én! – áll meg összefont karral a tiszt. – Az első alkalommal megölnél, ha eleresztenélek, igaz-e?

– Hagyd, uram, nem ért ez semmit – mondja a katona, és a tiszt mellé lép. – Ha megengeded, majd én... Mivelhogy beszélem a nyelvét.

– *Teee?*

A tiszt szeme elkerekedik, aztán durva vigyor jelenik meg a szája sarkában.

– Én hát, uram – mondja a katona, és gyors szavakat intéz a legényhez. – Most például azt mondtam neki, hogy el fogod engedni azonnal, különben a vesédbbe mártom a késemet.

A tiszt félreugrana, kapna a kardjához, de a katona villámgyors. Már is mögötte terem, baljával hátraszorítja a tiszt nyakát, aki érzi a derekán a késhegyet. A katona durván a térdhajlatába tipor, és a lombard térdre zuhan. A széles pengéjű kés akkor már a torkán.

– Ha kiáltasz, rögvest meghalsz. Észre sem veszed, milyen gyorsan – mondja a vitéz, aki az ő katonáinak öltözetét viseli. – Ha gondod lenne az embereidre, mint a jó parancsnoknak, elsöre rájöttél volna, hogy nem tartozom közéték.

– Ha visszajönnek az embereim, ti mind a ketten... – sziszeg a tiszt, miközben kötélgúzs kerül a csuklójára és a bokájára, s a pányvából futja még egy feszes kör a nyakára is.

– Ha jól hallom, már itt is vannak – mondja a másik. – Ne lepődj meg, ha nem egészen úgy látod viszont őket, ahogy szeretnéd.

Az alkonyi homályban a tanya mögött harminc lombard katona ácsorog félmeztelenül, köröttük Berengár király katonáinak köpönyegét viselő idegen harcosok. A lombardok lihegnek, mert a folyóparttól eddig futtatták őket. Néhány idegen vitéz most kötözi ki őket a félszer oszlopaihoz, a farakáshoz és az udvart kerítő fák törzséhez. Alapos munkát végeznek: a foglyok nem fulladnak meg, de nem is szabadulhatnak.

A tisztet is közébük vonszolják. Vérben forgó szemmel bámulja, amint szerszámostul pányvára veszik a magyarok a lombard lovakat. Fegyvereik most már a málhát gyarapítják, ahogy minden egyéb, amit náluk találtak.

Egy mokány vitéz lép a tiszt elé. Idősebb a többinél, és beretvált arcán régi, véres csatákról árulkodnak a hegek. Tán két fejjel alacsonyabb a lombardnál, de a válla szélesebb. Magabiztosan kidülleszti mellkasát, és beszélni kezd a tiszthez.

– Azt mondja – fordítja az olaszul beszélő magyar –, hogy nem vagy jó parancsnok. Rátarti vagy, túlzottan magabiztos, és nem törödsz az embereiddel. Különben nem fogtuk volna el az egész csapatot egy szemvillanás alatt. Azt mondja, vésd az eszedbe, hogy egy magyart soha nem becsülhetsz le. Még akkor sem, ha a szalmán fekszik a lábad előtt, sebesülten, fegyvertelenül. Mert még akkor is képes kitaposni belőled a lelket.

– Nem szabadultok ebből az országból! Elkapunk és fellógatunk minden koszos magyart!

A tiszt szájából fröccsennek a szavak, de a magyar vitéz arcán változást nem látni. Mély hangján mond még valamit, amit a tolmács így fordít:

– Azt akarja, hogy megtanuld: a káliz kékkendek soha nem hagyják sebesült társukat az ellenség területén. És ha velünk akarsz hadakozni, ahhoz először igazi parancsnokká kell lenned, vagy állj be közvitéznek a négyyszög első sorába az öklelő kopjával és a pajzssal, talpig vasban, mert ott csak parancsot kell teljesítened, és semmi szükség rá, hogy gondolkodj is.

A magyarok induláshoz készülődnek. A lombard tiszt átkozódik, üvöltözve szidja az embereit, amiért óvatlanok voltak, és a papot hívná, de az már nincs sehol.

A magyarok húszan vannak csupán. Nyeregben ülve a csuklyás köpönyeg eltakarja kaftánjukat és fegyverüket, a félelmetes íjat a fatokban s a vesszőket a fedeles tegezben. Csupán a hátukon szíjjal átvett lándzsa meg a kisebb termetű, kócos, patkolatlan lovaik mutatják, hogy nem lombardok.

– Mondd meg annak az embernek – üvölti a lombard tiszt a tolmácsnak –, hogy megismerem! Ha legközelebb találkozunk, nem kegyelmezek.

A legény fordítja szavait, és a hús vitéz hahotában tör ki. A magyar parancsnok csak legyint, aztán jelt ad az indulásra.

Egyszerre lódul vágtaiba a hús nyergelt ló, a magyarok vezeték lovai és a testes, nehéz lombard paripák. A paták alatt dobban a föld, és néhány pillanat múltán már nincsenek sehol.